

NIEUWE STRINDBERG-BRIEVEN

Strindberg's oeuvre, nagelaten werk en brieven zijn nog lang niet volledig verschenen, zoodat de oordeelen en boeken over zijn be- teekenis voor dezen tijd nog wel eenige aan- vulling zullen behoeven.

Zoolang men nog trilogieën vindt (als het onlangs bij Georg Müller verschenen: „Chris- tus, Buddha, Mozes“) en er nog talrijke we- tenschappelijke werken zullen verschijnen (re- sultaten o.a. van Strindberg's studie van het Chineesch) kan men geen volledig oordeel vellen.

Talrijke brieven, o.a. een groote verzameling uit zijn eerste jaren, zullen spoedig in boek- vorm verschijnen. Over een dezer brievenver- zamelingen deelt Dr. Ruben Gison Berg uit Stockholm het volgende mede:

„Het betreft de briefwisseling met zijn jeugd- vriend Lipmansson, die van 1871-1873 met den dichter te Kymmendö vertoefde. In 1883 trof Strindberg hem weer te Parijs. De brieven ongeveer een 130, zijn geschreven tusschen 1883 en 1905/1906. Ze weerspiegelen het leven van Strindberg in die periode met de volle intensiteit van vertrouwelijke brieven aan een vriend.

Strindberg schrijft van het eiland Bärmdö, waar hij na zijn eerste huwelijk woont. Hij wil naar Frankrijk en z'n auteurschap opge- ven. Hij moet zijn talent voor overproductie behoeden en voor de toekomst zijner kinderen zorgen; daarom wil hij een betrekking zoeken. Hij heeft verschillende plannen: om Duitsch leeraar bij een Fransche familie te worden, of buitenlandsch correspondent bij een krant („li- seur Deutscher, Englischer, Italienischer en Skandinavischer Zeitungen“) of ook helpportier, waarvoor zijn talenkennis hem goed te pas zou komen. („Een portier verdient veel geld“). Of misschien zou de Zweed P. A. Lamm hem in Parijs, als boekverkooper kunnen ge- bruiken. Maar 't liefst zou hij in tingeltangels optreden en duetten spelen. Gitaar en viool. Op het idee met gitaar spelen den kost te verdienen komt hij telkens terug en hij maant Lipmansson aan, wat meer viool te studeeren.

Zomer en herfst van 1894 vormen een hoog- tepunt in de briefwisseling. Voor de tweede maal getrouwd, woont Strindberg nu in Ar- dagger bij Amstetten. Hij klaagt over geldge- brek en over z'n schoonouders. In Zweden acht men hem niet, in het buitenland wordt hij geëerd; in het Finsche Nationalmuseum en in twee panopticons staat een buste van hem. Vóór alles moet hij geld hebben, en hij vraagt zijn vriend, er toe mede te willen werken, dat zijn stukken in Parijsche theaters gespeeld zullen worden. Hij schildert zijn strijd en over- winning in Zweden „In 't Noorden en Noord- Duitsland, heb ik de heele Ibsen-Björnson gynolatrie omvergegooid. Alle geëmancipeerde vrouwen zijn zowat van woede en ergernis gestikt.

Als voorbeelden noemt hij de schrijfster Vic- toria Benedictsson (Emil Ahlgren), die zelf- moord heeft gepleegd, Ann Charlott Edgren, die waarschijnlijk vermoord is, mevrouw Ko- walewsky, die zich vergiftigd heeft en me- vrouw Svédrom „die als een parapluie in den storm gebarsten is“. Dit zijn natuurlijk alle- maal dwaze praatjes; dat de eerste drie plot- seling stierven, stond op geen enkele wijze in verband met Strindberg. Maar hij is een „Uebermensch“, zelfs als hij ongelukkig is (al- tijd weer wijst hij op Nietzsche).

Strindberg wilde zich in dien tijd (Aug. 1894) graag met wetenschappelijk werk bezighouden. Hij meent, dat zijn verleden hem belet monnik te worden en in een katholiek klooster te gaan, waar hij niet door geldzorgen gestoord, zou kunnen studeeren.

Ook zou hij graag aan 't hoofd van een groot biologisch instituut met werkende sla- ven staan. Dan zou hij met zijn ontdekkingen den loop der aarde veranderen (evenals Fauna en Flora en 't klimaat).

Ook wil hij een nieuwe bedelordé stichten. Hij ontwerpt er de regels voor en het mon- niksgewaad en wil naar den koning van België en den president van Frankrijk gaan om toe- stemming te vragen. De bedelarij zal veel geld opbrengen en het kloosterleven zal de kosten voor 't onderhoud tot een minimum beperken.

Naast deze toekomstfantasieën rijst de herin- nering aan het verleden met toenemende bit- terheid in hem op. Hij is altijd een Romein geweest, die niet alleen zichzelf doch ook zijn heelen tijd geholpen heeft, schrijft hij; maar zijn tijdgenooten hebben hem gehoond. In deze bittere klachten spaart hij zijn eerste vrouw niet en hij doet ze vergezeld gaan van uitdruk- kingen van den diepsten haat en ruwheid. Hij vraagt, of er te Parijs geen krant is, die vrou- wenhaat tot haar specialiteit heeft gemaakt, want dat is zijn „grosze Branche“. Innerlijk is hij verscheurd. Den eenen dag schrijft hij: „Ik ben ziek, zenuwziek“, den volgenden dag is hij vol gevoel van eigenwaarde. Hij staat zeer hoog, en hij kan als de intendant in zijn ro- man „Am offenen Meer“ alle stadia van zijn ontwikkeling in zijn bewustzijn reconstrue- ren. Daarom kan Strindberg zich in ieder leven indenken, hij alleen kan van de meest verschil- lende gezichtspunten de meest verschillende dingen beoordeelen. „Mit einem Wort: ich bin ein verteufelter Kerl!“ „Champion of the Uni- versum.“

Duitsch Tooneel.

Arnold Bronner's „Vatermord“ is door de directie van het Deutsche Theater aangekocht. Berthold Viertel's zal voor de ensceening zorgen.

Grand Hotel Zandvoort
PENSION f 7. DINER f 5. LUNCH f 2.50.

AMSTERDAMSCH E GRAFISCHE
SCHOOL.

Werkstukken van
leerlingen.

AMSTERDAM, 27 Mei. — In de Amsterdam- sche Grafische School wordt een tentoonstel- ling gehouden van het werk der leerlingen. Men bespeurt aan de vele en vaak verdienstel- ijke werkstukken dat het onderricht tracht een schakel te vormen tusschen de praktijk in de werkplaats, die zich, in verband met den aard der opdrachten, welke vaak het artistiek inzicht in den weg staan, niet altijd verdraagt met de inzichten van het zuivere ambacht en dit ambacht, zooda men het gaarne steeds zag toegepast. Er is b.v. opvallend knap bindwerk — lederbanden, die met bijna volmaakte tech- nische vaardigheid samengesteld zijn — goed versierd en met vaardige hand verguld. Daar- naast ziet men weder een boek dat gebonden is op een wijze, die van een bindnijverheids- standpunt onverdedigbaar is en waar men niet de oude bindtechniek gevolgd heeft van om de touwen heen te werken, maar waar op den rug looze ribben zijn aangebracht. Natuurlijk moeten de leerlingen dit kennen, omdat de praktijk bij goedkoopere bindwerk, deze vlug- gere techniek vordert, maar het is uit een kunstambachtelijk oogpunt jammer, dat dit onderwezen moet worden, omdat deze methode even onzuiver en vals is als het marmeren van een houten schoorsteenmantel. Het moet niet prettig zijn voor een leerling, die eener- zijds de schoonheid van het handwerk leert kennen, aan den anderen kant dingen te leer- ren, die met het inzicht aan deze schoonheid verbonden, strijdig zijn.

Naast veel conventionele typografische voorbeelden, zijn er werkstukken aanwezig die van een meer modernen geest doordrongen zijn en alle waardeering verdienen.

Moderne toegepaste kunst op de Ned. Tentoon-
stelling te Kopenhagen.

De voor eenige maanden geconstitueerde Tentoonstellingsraad voor Bouwkunst en ver- wante Kunsten heeft, naar men ons meldt, op verzoek van het Uitvoerend Comité voor de Nederlandsche Tentoonstelling, welke deze zomer in Kopenhagen zal worden gehouden, de leiding op zich genomen voor het bijeen- brengen van een inzending moderne toegepaste kunst.

Waar het hier een algemeene, niet uitsluitend een kunsttentoonstelling geldt, kon uit- teraard slechts een greep worden gedaan uit hetgeen op het gebied der architectuur, kunst- nijverheid, grafische kunst en meer gebonden beeldhouwkunst in de laatste jaren in ons land werd gemaakt en moest tot het bijeenbrengen door keuze worden besloten, maar er wordt getracht voor deze kleine inzending dan ook het meest vooraanstaande werk te krijgen en de vordering der voorbereiding wettigt het ver- trouwen, dat dit gelukken zal en aan Denemar- ken getoond kan worden, op welke hoogte de Nederlandsche toegepaste kunsten, ook in haar onderlinge samenwerking, zich hebben ge- plaatst.

Voor de uitvoering werd een subcommissie uit den Tentoonstellingsraad benoemd, welke bestaat uit Ir. J. de Bie Leuveling Tjeenk. C. J. Blauw, Jaap Gidding, Theo van Reijn, Prof. R. N. Roland Holst en A. Eibink als secretaris.

Internationaal Kunstenaarscongres te
Dusseldorp.

Op het Internationaal Congres te Dusseldorp, dat 29 Mei aanvangt, zal Theo van Doesburg (Holland) de volgende voorstellen doen:

1e. Opheffing der gebruikelijke kunstmanifes- tatie, in den vorm van tentoonstellingen enz. De tentoonstellingen moeten overgaan in demon- stratie-gelegenheid van werkelijke, beeldende eenheid.

2e. Een georganiseerde kunstenaars Inter- nationale.

3e. Internationaal-gecombineerd tijdschrift van de nieuwe Beelding.

De Festspele te Bayreuth.

Dezer dagen is in Bayreuth een conferentie gehouden tusschen Siegfried Wagner, den raad van beheer der Festspielstiftung, een verte- genwoordiger van de gemeente en andere des- kundigen om over de toekomst van de Fest- spele te beslissen.

Door het succes van de Festspielstiftung zijn de eerste opvoeringen na den oorlog verze- kerd. Het bleek echter, dat het Festspielhaus in de acht jaren, dat het gesloten was, grootere restauratiewerkzaamheden vereischte dan men oorspronkelijk gemeend had.

In verband hiermede kan het gebouw niet meer in 1923 worden opengesteld. In 1924 zul- len de opvoeringen echter stellig doorgaan.

Men heeft reeds een aantal kunstenaars ge- engageerd en de eerste repetities beginnen nog dezen zomer.

Opgevoerd zullen worden „Parsifal“, de „Meistersinger“ en de „Ring“.

Het succes van den Galsworthy-cyclus heeft de directie van het Court Theatre aangemoedigd nog meer series werken van een en den- zelfden acteur te geven. Van vier der meest representatieve stukken van sir Arthur Pinero hebben zij zich het opvoeringsrecht reeds ver- zekerd. Met twee vooraanstaande dramaturgen wordt nog onderhandeld. De namen zijn niet officieel bekend, maar de „Times“ vermoedt, dat een van de twee Henry Arthur Jones is.

De passiespelen uit Oberammergau naar
Londen?

AMSTERDAM, 27 Mei. — Naar wij verne- men wordt te Londen getracht de passiespelen uit Oberammergau naar Londen te krijgen. De impresario Courtneidge wordt spoedig terug verwacht en men rekent er stellig op dat de passiespelen volgend jaar te Londen zullen worden opgevoerd.

„Le Violoncelle“.

Wij ontvingen een exemplaar van dit nieuwe Fransche maandschriftje, gewijd aan den vio- loncello en zijn literatuur, en uitgegeven door een redactie, die haar zetel heeft te Parijs, Boulevard Raspail 295.

Onder de medewerkers worden ook genoemd Hekking en Charles van Isterdael (die het ons ter inzage gezonden nummer een „Lettre de Hollande“ publiceert).

MEMORANDUM.

Concertnieuws.

Leerlingen der Eerste Particuliere Muziek- school, directie Ary Belinfante en Simon van Adelberg, zullen een uitvoering geven op Woensdagavond 31 Mei in de kleine zaal v. h. Concertgebouw.

Tooneelnieuws.

Op 4 Juni wordt in het hiervoor opgerichte openlucht-theater op de oude Vestingwerken nabij de St. Lambertuskerk te Maastricht de eerste opvoering door de Abelspelers gegeven van „Koningswaan“, een romantisch spel van Casimir de la Vige.

Voordrachten.

Maandag 29 Mei a.s. des avonds te 8 uur zal de heer Harmen van der Leek in American Hotel een lezing houden over den roman: „Illusie“ avn J. van de Maas.

Tentoonstellingen.

In den kunsthandel M. J. Citroen, Reguliers- gracht 99 is een tentoonstelling geopend van schilderijen van Jart Jans.

Lectuur.

Nomaden van het Noor-
den door James O. Curwood.
— Uitgave Nijgh en Van Ditmar,
Rotterdam.

Men constateert het in dit nieuwe werk van Curwood met vreugde, dat de schrijver weer van de dwalingen zijns weegs is teruggekeerd, de sentimentele liefdeshistorietjes vaarwel heeft gezegd, en thans weer beland is op het terrein, waarvan hij, met Jack London, een der weinige wezenlijke kenners is, dat der dierenpsychologie.

Dit eenvoudige verhaal der lotgevallen van Mikie, den Mackenzie-jachthond, in zijn strijd tusschen zijn huisdierenaard en zijn zucht naar den oer-staat, met het moederlooze beren- jong Neewa, bevat weer tal van bladzijden, welke literair mooi zijn, doch welke ook doen zien met welk een conscientieuse belangstel- ling en tevens groote liefde de schrijver zijn dierhielden heeft bestudeerd en gekarakteriseerd, zonder daarbij te scheppen, welke in dit dieren-epos misplaatst zijn.

Het eenige verschil, met zijn vorige boeken als Kazan, is de uitwerking. Ontwikkelde zich in vorige werken alles volgens een vast logisch plan, hier is teveel overgelaten aan het toe- val, waarvan men voelt dat het den helden goedgezind is, daar anders het boek te vroeg uit zou zijn.

Zooda van zelf spreekt, loopt door het ver- haal een, ook al wat erg toevallige liefdes- geschiedenis, welke, wat ons reeds uit vorige boeken duidelijk was, Curwood niet van zijn sterksten kant laat zien. Zooda gezegd echter, bevat het boek tal van details, waarvan lief- hebbers van dieren en natuur kunnen smullen.

PERSKRONIEK

„Nederlandsch Fabrikaat“.

In „Nederlandsch Fabrikaat“ vervolgt de heer G. de Clercq zijne beschrijving over machinalisatie en betoogt dat machinalisatie heeft getoond, niet ten nadeele van den werk- nemer te zijn, zooda vroeger veelal van werk- nemerszijde werd gevreesd.

„Een nieuw type draaistroommotor“ be- schijft de nieuwe Heemaf-motor. Verschillen- de afbeeldingen zijn bij de beschrijving van dit Nederlandsch product opgenomen.

In de vervolg-serie „Eenige gegevens over Vakonderwijs“ wordt ditmaal een overzicht gegeven op welke wijze het Middelbaar Tech- nisch onderwijs hier te lande is ingericht.

„Nederlandsch Oost-Indië als Nijverheids- gebied“ bevat het eerste gedeelte van een uiteenzetting op welke wijze de Nijverheid zich in de laatste 30 jaar aldaar heeft ont- wikkeld.